

Předmět: Kartografie pro geografy

Přednášející: Ing. Václav Šafář, Ph.D.

Sylabus přednášky 6 – 29.11.2018

Hodnocení kartografických děl, příklady a důvody hodnocení, postup hodnocení kartografických děl, záznam výsledků hodnocení

Sylabus slouží jako přehled pojmů zmiňovaných v přednášce. Sylabus je nezbytné doplnit informacemi z přednášky a studiem předepsaných částí povinné literatury

Literatura pro zimní semestr akademického roku 2018/2019 z předmětu: Kartografie pro Geografy:

Povinná literatura:

SVATOŇOVÁ, Hana a Lubomír LAUERMANN. Základy matematické kartografie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 66 s. ISBN 978-80-210-7942-7.

LAUERMANN, Lubomír, Hana SVATOŇOVÁ. Tematická kartografie: znakové systémy, metody zobrazování a hodnotová měřítko. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 66 s. ISBN 978-80-210-7941-0

VEVERKA, Bohuslav. *Topografická a tematická kartografie 10*. 2. vyd. Praha: ČVUT, 2004. 220 s. ISBN 80-01-02381-8

HUML, Milan; BUCHAR, Petr; MIKŠOVSKÝ, Miroslav; VEVERKA, Bohuslav. *Mapování a kartografie*. Praha: ČVUT, 2003. 211s. ISBN: 80-01-02383-1

VOŽENÍLEK, Vít. *Aplikovaná kartografie I. Tematické mapy*. 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. 187 s. ISBN: 80-244-0270-X.

Povinná literatura dostupná v digitální formě:

ČÁSTKOVÁ, J.: *Multimediální materiály pro výuku kartografie*. Katedra geomatiky, Západočeská univerzita v Plzni, 2009 <http://kartografie.webzdarma.cz/index.html>

KAPLAN V.; KONEČNÝ M., KEPRTOVÁ K. et al. *Kartografie a geoinformatika - multimediální učebnice*. GÚ PŘF MU Brno 2005. <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/kartografie/>

DRÁPELA M. et al. *Dějiny kartografie - multimediální učebnice*. Geografický ústav PŘF MU Brno. 2005. <http://oldgeogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/>

Doporučená literatura:

KAŇOK, Jaromír. *Tematická kartografie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1999. 318 s. ISBN: 80-70-42781-7

ČAPEK, Richard, MIKŠOVSKÝ, Miroslav, MUCHA, Ludvík. *Geografická kartografie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1992. 372 str.

NOVÁK, Václav a Zdeněk MURDYCH. *Kartografie a topografie*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 318 s. : i.

Hodnocení kartografických děl

- Při hodnocení kartografických děl je nutné věnovat se zjištění vlastností, kvality a vhodnosti mapového díla, které bylo tvořeno pro daný konkrétní účel a pro danou konkrétní skupinu uživatelů
- Způsob hodnocení kartografického produktu musí reflektovat požadavky cílové skupiny uživatelů kartografického díla. Hodnocení musí být provedeno komplexně a musí jasně vyjádřit používáním vlastních odborných termínů kartografie, zda produkt vyhovuje nebo nevyhovuje zadaným požadavkům.
- Způsob a cíle hodnocení se mezi odbornou a neobornou kartografickou veřejností velmi často liší. Co se neoborníkům zdá postačující a mnohdy neobvyklé je pro veřejnost odbornou nebezpečným precedencem a možným neplněním základních konvencí.

Příklady a důvody hodnocení

- Prvním hodnocením kartografického produktu je hodnocení podkladů a datových vstupů které byly podkladem pro tvorbu mapy a to jak map odvozených, tak map tematických
- Druhým důvodem hodnocení je stanovit a zhodnotit přesnost obsahu mapy z pohledu geometrického, použitého kartografického zobrazení, jeho vhodnosti, podrobnosti
- Třetím důvodem hodnocení je, aby jsme se při další produkci vyvarovali chyb které vznikly v produkci hodnocené.

Postup hodnocení kartografických děl

- Mentální postup hodnocení mapy ve stupních znalost, porozumění obsahu, aplikace, analýzy a syntézy poznání obsahu mapy
- Hodnocení musí být provedeno v obsahu třech základních stránek mapové tvorby - stránka odborného obsah mapy, technické kartografické interpretace obsahu mapy a hodnocení estetické kompozice mapy.
- V přípravě na hodnocení mapy je nutné stanovit hierarchii ukazatelů kvality hodnocené mapy. Priority hodnocení mohou být u různých produktů různé - hierarchii hodnocení je nutné definovat vůči konkrétnímu mapovému dílu. Hodnocení nelze provádět šablonovitě.
- Osnova hodnocení mapy sestává z obecných údajů hodnocené mapy, hodnocení kompozice mapy, matematických prvků, úplnost a náplň mapového obsahu, obsahová správnost a aktuálnost obsahu mapy, čitelnost mapy, věrnost znázornění reality a geometrické přesnost, kvalita technického provedení kartografické interpretace, estetická a vědecká hodnota mapy.
- Hodnocení obecných údajů musí obsahovat název mapy, téma mapy, měřítko, formát, vydavatelský formát, vydavatele, autora, místo vydání, série vydání, cena pokud je relevantní, distributor mapy
- U hodnocení kompozice mapy je potřebné se věnovat sestavení mapy, grafickému provedení mapy, umístění základních a nadstavbových kompozičních prvků mapy

- U hodnocení matematických prvků mapy se zabýváme hodnocením konstrukčních základů mapy, měřítko, volby kartografického zobrazení, zkreslení souřadnicové sítě a systém kladu mapových listů
- Úplnost a náplň obsahu mapy je hodnocena především v objemu udávaných informací a jejich struktuře, posuzuje se zastoupení a četnost prvků mapového obsahu, hodnotíme použité vyjadřovací prostředky, správnost použitých stupnic, vhodnost klasifikací do skupin a kategorií, hodnotí se úplnost legendy uvedené na mapě nebo mapovém klíči
- Obsahová správnost a aktuálnost je hodnocena ve srovnání s jinými kartografickými díly, leteckými snímky, družicovými daty, ale i nekartografickými zdroji jako jsou přímá pozorování v terénu mapovaných jevů, statistické údaje. Hodnotí se postupy kartografické generalizace a tematickému hodnocení účelu a obsahu se obvykle přibírá odborník na tematickou oblast.
- Hodnocení čitelnosti mapy je závislé na hodnocení symboliky jednotlivých prvků mapy (barva, tvar znaku, rozměr znaku, vazba na ostatní znaky, umístění a čitelnost popisu, hierarchie strukturovanost a dominantnost nejdůležitějších prvků mapy
- Věrnost znázornění reality a geometrické přesnost je prakticky hodnocením kartografické generalizace, obvykle se provede interpretace dostatečného množství bodů v hodnocené mapě a identických bodů v mapě významně většího měřítko, nebo přímým měřením těchto bodů geodetickými metodami a jejich transformací do společné souřadnicové soustavy a jejich vzájemným porovnáním a určením středních polohových odchylek. V procesu tohoto hodnocení je potřeba vyloučit všechny systematické složky a vlivy jakými jsou srážka papíru, chyby kartografické kresby a meze možného reprodukčního a kartoreprodukčního zpracování.
- Kvalita technického provedení kartografické interpretace posuzuje technické provedení jednotlivých vyjadřovacích prostředků a to jak jednotlivě, tak ve společném znakovém klíči. V tomto bodě je hodnocena vzájemná rozlišitelnost mapových znaků, jejich názornost, vazby mezi jednotlivými znaky, celkové barevné řešení, kvalita polygrafického zpracování, vhodnost použitého papíru nebo potiskovaného materiálu
- Estetika mapy je poměrně subjektivní hodnocení mapy a celý pojem se obtížně definuje, mapy současnosti již nejsou uměleckými díly, jako byly mapy historické a je kladen důraz na technickou stránku a kvalitu produkce mapy. Estetiku mapy ovlivňuje především kompozice mapy, použití nadstavbových mapových prvků, kvalita provedení popisu a barevný soulad všech mapových prvků.
- Vědecká hodnota mapy je hodnocení, které musí vyjádřit míru souladu obsahu mapy se stavem vědeckého poznání.

Záznam výsledků hodnocení kartografických děl

- Výsledky hodnocení je nutné přehledně uspořádat
- K hodnocení výsledků je vhodné připojit i schéma kompozice mapy a ukázkou jejího obsahu zpravidla z místa, kde je kresba v mapě nejsložitější.